

Jānis Akuraters

TAUTAS DARBINIEKI

Komedija piecos cēlienos.

PERSONAS.

Antons Strumpe — „Strumpe un dēls“ firmas īpašnieks, jaunlaiku bagatnieks.

Tālvaldis — viņa dēls, korporācijas students.

Meri — 19 g. } viņa meitas.
Lilli — 17 g. }

Mīle — Strumpes sieva.

Laura Vējiņa — dejotāja „māksliniece“.

Otto Taube — futurists, arī „mākslinieks“.

Mārcis Dundurs (Moris Dunda) — nezinams jauns cilvēks, ar plašiem sakariem.

Rafaels Rozens — bagats žīds, spekulants.

Svarens }
Bubuls } arī tautas darbinieki.
Džersis }

Konrads — sulainis pie Strumpes.

Policijas ierednis. Kafijas viesi, studenti, jaunkundzes.

Notiek galvas pilsētā, tagadnē.

Pirmais cēliens.

Antona Strumpes dzīvoklis. Liela viesistaba, greznī, bet bezgaršīgi ierīkota. Dažādu sugu mebeles, dīvāns, briežu rāgi pie sienam, kāds izbāsts putns, kāds izbāsts zvērs kaktā. Uz galda gramofons. Daži spoguļi. Durvis vidū uz priekšnamu; pa kreisi un labi vairākas durvis uz blakus istabām. Priekš-karam paceļoties dzirdama jautra smiešanās. Laura Vējiņ taīsa ritmiskas kustības ar visiem locekļiem. Viņa tēlo „Psichi“. Viņai seko, gribedams to notvert, Tālvaldis Strumpe un taīsa tādas pat kustības. Laura izvairās, bet beidzot iekrīt viņam rokās un ļauj sevī apkampt.

Tālvaldis. Lieliski, Laura, lieliski! Tu, de-bešķigā!

Laura lielīgi. Tas vēl nekas! Man vēl jāmēģi-nās. Tas prasa sevišķu nodziļināšanos. Ta ir Psiche, erotisks tēlojums.

Tālvaldis. Un es tas Amors! Pareizi! Nāc tik šurp! Grib apkampt.

Laura. Nu, tu, nejaukais! Ne, ta ir nopietna lieta. Nemaz nesmejies.

Tālvaldis. Un tu gribi uzstāties ar šo nopietno lietu?

Laura koķetīgi. Protams. Par to runās visā Rīgā reiz...

Tālvaldis. Nu, nu. Vaj tad nav kāda no-pietnaka lieta vēl priekš tevis?

Laura. Nopietnaka? Ak, tā... Bet tas tak ari priekš tevis tikpat nopietni.

Tālvaldis. Ja. Es tevi mīlu trakak, nekā tu savu Psichi. Manis dēļ mēs varetu taīsit kāzas vaj rīt, ja tikai tas — —

Laura nemierīgi. Nu? Nu?

Tālvaldis uzsmēķē. Ja tikai tas vecais nebūtu...

Nu, pēdejā laikā viņš palicis pavisam savads. Man ir aizdomas, ka viņš man grib stāties ceļā.

Laura. Kadēļ?

Tālvaldis. Ak, ko tāds vecs maks saprot no mākslas un dzīves un mūsu principiēm. Viņš tikai rauš naudu un ņurd par katru mūsu jautro trešdienu... Bet rauj jupis. Es arī neesmu bez sava mugurkaula. Es viņam nepadošos, pavisam ne. Dūšīgi. Tad lai karš uz dzīvību un nāvi. Mums ir savas tiesības dzīvot un baudīt. Nu, nāc šurp! Grib sa-
tvert atkal.

Laura atbīda. Paga! Bet ja nu tomēr viņš tik cieši negrib. Tad jau viņš arī necietīs mūsu sade-
rinašanos.

Tālvaldis. Ak, ko! Vaj zini ko, — ja viņš daudz ko runās, mēs aizbēgsim. Man ir vēl savi kapitali uz tekoša rēķina. Bet vispirms es turešos kā vīrs! Lai tikai mēģina! Zvans priekšnamā; abi satrūkstas. Klausies, tas, man liekas, būs vecais! Vaj, traks! Rauj Lauru aiz rokas, steldzīgi. Nāc tagad manā istabā. Nebūtu labi, ja viņš te mūs atrastu kopā. Nāc, nāc! Iebīda savā istabā pa labi.

Priekšnamā dzirdama stingra, barga balss. Drīz ienāk Antons Strumpe, resns, gludi noskuvies, iesirms, platu seju, vecmodīgu kaklautu, bet labi ģērbies; rokā spieķis, portfels; galvā „katliņš”.

Aiz viņa sulainis Konrads.

Strumpe bārdamies uz Konradu. Nu, saki, kāds te tavs pienākums?

Konrads stomās. Kungs — es nezinu, ko jūs —

Strumpe. Tu nezini. Tu nesaproti? Zirgs! Priekš kā gan tu te esi? Nu, padomā! Bet par to es vēl ar tevi runāšu vēlāk. Saki, vaj Tālvaldis mājās?

Konrads iztapdams. Ja, studenta kungs mājās gan. Viņam ciemiņi.

Strumpe. Laikam tas puturists atkal.

Konrads. Kungs, šoreiz, kā arvien, kaut kas

labaks. Ta jaunkundze, kuŗa deĵo... Tā. Rāda ar visiem locekļiem.

Strumpe. Dienas laikā!

Konrads. Nupat vien jau te bija. Abi ar studenta kungu deĵoja. Tā visvisadi. Ta esot kāda Psicha. Man gandrīz vaj palika slikta dūša. Vaj ziniet, kungs...

Strumpe dusmās. Stop! Diezgan! Ej, pasauc manu dēlu šurp. Tūlit! Konrads prom. Nu, to es gribu redzet, kas te beigās iznāks. Labi tas nebeigsies! Na! Svieŗ portfeli dusmīgi uz divaņa, tapat cepuri un spieķi. Tad iesprauŗ mutē milzīgu cigaru un aizkūpina, vienmēr rūkdams, un apsēŗas pie galda atzveltnē. To es gribu redzet!

Tālvaldis uz tēvu, ienākdams. Tu vēleĵies?

Strumpe uz Konradu, kas arī ienāk. Prom! Konrads iziet. Uz Tālvaldi. Pasēdi te. Man ar tevi ĵarunā. Dzēlīgi. Paamizeĵies drusku ar mani arī.

Tālvaldis. Kas tad tas?

Strumpe pārtrauc. Es ar tevi gribu runat. Pavisam nopietni. Piesēdies.

Tālvaldis apsēŗas, vēsi. Gatavs dzirdet, tēva kungs.

Strumpe rūc. Mm... mmm... Gatavs dzirdet? Mierā! Vēl smiesies?

Tālvaldis. Nopietnību pret nopietnību. Tad runā. Kas noticis? Vaj atkal kāds labs nodoms neizdevies?

Strumpe. Nu, par maniem nodomiem tev gan maza bēda. Bet man gribetos runat par taviem nodomiem. Tie, man liekas, iet plaŗumā.

Tālvaldis. Kā tā?

Strumpe. Nu, tā. Ar rokam un kāĵam. Ar visu ķermeni. Ar visu to psichu.

Tālvaldis ievainots. Par tādām lietam — es izlūdzos, tēvs! Ta ir mana personīga dariŗana.

Strumpe. Ak, tā. Tikai personīga? Kā tad! Vecais Strumpe tikai gādās un strādās, riskēs un

spekulēs, kā runā, lai jums visiem būtu ar ko lusteties. Nē, vienreiz tam ir jādara gals. Na, lai paliek tagad pārmetumi. Es domāju, ka laiks tev palikt par prātīgu cilvēku.

Tālvaldis. Un tas būtu?

Strumpe. Redzi. Tu studē — labi! Bet vaj zini, ka tāda studešana ir pavisam neauglīga lieta. Kādu tu karjeru varetu taisīt, ja laistos uzņēmumā. Es tev saku, tagad ir īstais laiks. Tagad var pļaut pa visām ceļmalām, vajag tikai mācēt. Tagad, vaj nekad. Nevar jau zināt, cik ilgi vēl tā ies. Varbūt nāk atkal pie stūres cita kārtība, tad neies vairs tā. Tā es esmu jau sen nodomājis. Brauc man līdz vienu, otru reizi. Met pie malas tos odierus, sieviešus un paukošanos. Es tev parādišu, kur zelta bedre. Saproti?

Tālvaldis. Tas viss būtu labi, ja man nebūtu arī savi mērķi un sava dzīve. Man vispirms jādabū diploms. Un bez tam, man liekas, mana dzīve ies pavisam uz citu pusi.

Strumpe. Oho! Es tavus mērķus jau pazīstu un tadēļ arī runāju. Reiz man jāzin, kas ar tevi būs. Un tie pienākumi. Nu, tai korporācijā pienākumi nav diez' kādi. Apgāst ormaņam vezumu, piekaut kādu zocialistu, nodziedat tautas darbinieku dziesmu...

Tālvaldis iekarsis. Manus pienākumus un mērķus tu nesaproti un tadēļ atkal mums velti runāt. Paliksim katrs pie sava.

Strumpe. Tā? Ak, es nesaprotu? Varbūt. Bet saki, balsi mainidams, dzēligi, kas tad tie tur ir par pienākumiem? Rāda pār plecu uz Tālvalda istabu.

Tālvaldis vienaldzīgs. Nesaprotu...

Strumpe. Jā, nesaproti. Kas tie par pienākumiem? Saki, kas tur atrodas? Kas tās ir par studijām, ko tu tur studē ar to — — Nu?

Tālvaldis trūkstas augšā. Bet, tēv! Ta ir Vējiņ jaunkundze, māksliniece... Un es nesaprotu — — —

Strumpe. Hm. Nesaproti? Viņa dancos to Ps... ps... spichi, to psichu, vells lai rauj, kā to sauc.

Tālvaldis. Ja, viņa uzstāsies ar jaunām dejas atziņam.

Strumpe. Viens sieviets bez virssvārkiem izrādīs publikai savu dibenpusi piecpadsmīt fasonos, un tā ir tā psicha! He, he, he, he. Nē, mans mīlais, lai danco vien. Bet tev nu būs jastrādā, un ar to beigas!

Tālvaldis uzbudinats. Tēv! Viņa ir mana līgava, un es tev aizliedzu ta runat.

Strumpe smejas tā, kā dabun klepu. Līgava? Tu saki — līgava! He, he, he, he, he! Tas ir par daudz. Ak, viņa dancos, un mēs visi applaudesim. Teaters mājās! he, he, he, he... Paliēk mierīgaks. Klausies, ko es tagad teikšu. Bet nu pavisam bez jokiem. Lai danco, lai dara, ko grib, bet tikai ne uz mana rēķina. Ja tā iet uz priekšu, tad visa mana kaļa manta — kaput. Nē, no šīs dienas sākot, tu brauksi man līdz un mācīsies pelnit naudu. Tavi profesori ne vella nezin no naudas. Es tev mācišu, ka naudai, saka, ar pirkstu to visvārigako vietu varesi apraudzīt. Nauda danco daudz jaukak, neka tava Vējiņ jaunkundze. Un kad būsī ko nopelnījis, varesi arī tēret. Tagad laiks tikt uz priekšu. Es saku, labaka laika tu nekad nesagaidīsi. Nu, ej un atvadies. Lai viņa taisa to ģimnastiku uz priekšu viena pati.

Tālvaldis cietī. Nē! Man ir manas studijas un es nekur nebraukšu.

Strumpe. Nu, tad es tev saku: Tava Vējiņ jaunkundze var iet. Fit! Beigas!! Un tie citi visi arī. Man ir apnicis viņus visus te uzņemt, ka pātversmē. Ārā, un beigas!

Tālvaldis. Bet tu tak man neliegsi satīkties

ar inteligentiem cilvēkiem? Ar ko tad lai es satiekos? Ar spekulantiem?

Strumpe uzlec kā dzelts. Klus', puika! Spekulanti! Nu, vaj zini, pie tādas putras, kāda tagad te notiek, spekulants ir goda vārds. Tā! Spekulanti pelnīs, lai jūs te variet nošīberet. Paši jūs esiet spekulanti, tikai no citas sugas. Kafijas dzēraji, puturisti, mākslinieki. Nu, spekulet arī ir māksla. Tautas izpostīto rūpniecību nevar atjaunot ar jūsu dančiem. Labi; kā gribi. Vaj nu tu paliec par prātīgu cilvēku, vaj aizslēdz durvis. Strumpe nav tāds mulķis, ka te mājās kumediņu būdu ļaus ierīkot. Stop!

Tālvaldis. Tu gribi izraidīt manus draugus. Tas nebūs. Tad izraidi mani arī.

Strumpe. Tas būs! Un ar tevi es vēl varu runāt citādā valodā arī.

Tālvaldis. O! Tas ir interesanti. Es domāju, ka esmu pieaudzis cilvēks.

Strumpe. Labi, puisīt, labi. Es tev atvēru tekošu rēķinu bankā. Ņēmi, cik vajadzīgs. Man savam bērnam nav kauns dot. Bet tagad es saku, ja visdrīzākā laikā mājās nebūs tīriba — tavs rēķins būs cieti. Tu dabusi ķešas naudu un vareši dzert zelteri un dancot manis pēc vaj ar riņķi degunā.

Tālvaldis aizdomīgi. Savaldies, tēv. Nelielies ar savu naudu. Tu zini, no kurienes viņa nāk...

Strumpe viņam klāt. Ko tu teici? Zēn, nekaitini mani!

Tālvaldis. Es esmu tavs dēls. Ta dejošana var iznākt arī tev. Tikai tas riņķis ap kājam...

Strumpe. Ārā! Mm... m... mopsis! Skaties! Tu drīkstī. Tu! Klausies, ja es vēl te redzešu to vēderdejotāju, tad kaut kas notiks. Prom! Ar visiem tiem draugiem un znotiem. Labi! Tu dabusi savu ķešas naudu — un vari studēt! Ej.

Tālvaldis. Labi! Par spekulantu es neiešu

mācīties. Man ir savi nodomi. Bet neaizmirsti arī tu, ka man šis un tas ir zināms. Man ir rokā dažs labs pavediens. Es varu to pavilkēt...

Strumpe mācas viņam vīrs. Tu man draudesi?

Tālvaldis. Tapat, ka tu man. Labāk studēsim katrs savu priekšmetu. Tu pelnīsi, es tērešu...

Strumpe lielā niknumā. Ārā.

Tālvaldis. Labi. Pārdomā to līdz rītam! Es parādā nepalikšu. Ardievu. Iziet uz savu istabu.

Strumpe uzbudīnājumā soļo lieliem soļiem, velk milzīgus dūmu mākoņus un rūc. Nedzirdets! Nolādets! Mm... mm... Na, to tu man nožēlosi! Strumpe vēl rādīs, ko viņš var. Atkrīt krēslā un ņem jaunu cigaru.

Priekšnamā zvana.

Konrads ienācis pieteic. Taubes kungs.

Strumpe. Kas par Taubes kungu?

Konrads. Otto Taubes kungs vēlas Tālvalda kungu.

Strumpe. Ā! Tas būs tas puturists. Na, laid tik iekšā! Šurp! Laid tik iekšā! Viņš nāk istā laikā. Sagatavojas ko apņēmdamies.

Otto Taube ir la dendijs, bet tikai pārspīletā izskatā, labi gērbies. Draudzīgi un lielīgi. Labdien, Strumpes kungs!

Strumpe. Labdien! Jūsu vārds?

Taube. Kas par jokiem, Strumpes kungs?

Strumpe jau stiprak. Es nejokoju. Jūsu vārds?

Taube apjucis. Otto Taube.

Strumpe. Nodarbošanās?

Taube nesaprašanā. Bet Strumpes kungs, — piedodiet...

Strumpe. Kas par piedošanu? Jūsu nodarbošanās? Man jāzin, ko jūs gribiet uzsākt un kādos nolūkos nākat šurp.

Taube aizskārtis. Es izlūdzos, Strumpes kungs, nopietnību. Es nesaprotu...

Strumpe. Tas nozīmē — bez sevišķas nodarbošanās, — vaj ne? Un ko jūs vēlaties?... Na, pa-

gaidiet, es jums pateikšu, ko jūs vēlaties. Jūs vēlaties, lai Tālvaldis Strumpe jums aizdod vēl desmit-tūkstoš rubļu, tapat ka aizvakar?..

T a u b e. Strumpes kungs!

S t r u m p e. Ja gan, tas es esmu. Bet jums, man liekas, vēl kāda vēlešanās. Jūs vēlaties piebāst pilnu galvu Strumpes jaunkundzei ar savām puturistiskām gudribām. Un tad varbūt viņu precēt — tas ir, ja vecais Strumpe jums sagādā pāris miljonu priekš ierīkošanās. Ja?

T a u b e pavisam pārsteigts. Es... Es...

S t r u m p e. Ja, jūs. Bet vaj ziniet, ko es vēlos Taubes kungs? Es vēlos, lai jūs apgriestos uz otru pusi un tad soļotu uz priekšu, tur, kur ienācat. Un nekad vairs atpakaļ. Tā. Tas ir mans lūgums.

T a u b e sasarcis. Tas ir... Ta ir apvainojoša valoda. Es vēletos satikt Tālvaldi Strumpes kungu, manu draugu.

S t r u m p e. Viņš man uzticeja šodien savu draugu pieņemšanu. Pieceļas. Nu, būs, nebūs? Vaj sulainis vajadzīgs? Konrad! Konrad!

K o n r a d s iesteidzas. Kungs?

S t r u m p e uz Taubi rādīdams. Apkalpo šo cilvēku. Viņš ir iegājis šķībi un nevar vairs tikt ārā. Parādi viņam ceļu.

T a u b e lepnī. Jūs man dosiet gandarijumu. Strumpes kungs. Tas jums dārgi maksās.

S t r u m p e. Ko?

T a u b e iziedams, pie sevis. Kamielis! Konrads viņu pavada.

S t r u m p e iet un rūc vēl lielākās dusmās. Kas par sugu! Kas par kompaniju! Nosviež cigaru kaktā un ņem jaunu; sauc: Konrad!

K o n r a d s pakalpigis, izbijies. Ja, lielskungs!

S t r u m p e skatas uz viņu ka mērodams. Saki, cik?

K o n r a d s. Kā tā? Kungs?

Strumpe. Tu tak gribesi algas paaugstinājumu?
Cik?

Konrads. Kungam patīk jokat.

Strumpe. Nemaz ne. Šodien nav ta diena. Pie tāda darba daudzuma, kas tev sagaidams, es esmu ar mieru pielikt. Kad tev ikdienas jaielaiž tādi puturisti un jaunkundzes. Na, kaunies! Kā maizi tu ēdi? Viņu vaj manu? Bet tagad ievēro: No šīs dienas tev būs jāprot ne tikai ielaist. Tadēļ es esmu ar mieru maksat tev ekstrā, ja tu vari izsviest no šejienes katru jaunkungu un jaunkundzi, kuru es neesmu aicinājis. Vaj tu to vari?

Konrads. Kad kungs tā vēlas — kapēc ne. Es agrak kalpoju Pasaules krogā un taisni pie — — laukā sviešanas man bija pirmā roka...

Strumpe. Labi! Tagad pietiek. Es tev parādā nepalikšu. Bet tagad ej un pasauci lielmāti šurp. Tūlit!

Konrads. Tūlit! Grib iet. Bet to izsviešanu — ja būtu vajadzīgs, šoreiz to gan — lūdzu, varbūt jūs paši...

Strumpe noskaities. Muti! Konrads prom. Strumpe atkrīt krēslā un rūc dusmās, ņemdams arvien cigarus. Viņi laikam domā, ka es kāds palīdzības korpuss. Nolādets! Strādā tik. Viņi dzers. Viņi ēdīs. Pū! Nu, bet tas vēl nebūs. Tas nebūs! Trūkstas augšā un soļo pa istabu lielās dusmās. Ārā! Es jums saku, ārā! Sper kādu spilvenu ar kāju, tas aizlido tālak. Tā! Liek ar kāju izbāstam zvēram; tas apkrīt. Tā! Antons Strumpe vēl ir dzīvs!

Strumpes kundze ienāk no otras puses, pelde-dama, izgreznojusies, apaļa. Nu, nu, kas tad tas? Ko tu te ņemies? Atkal kas neizdevās? Apžēlojies! Skatās izbrīnījusies apkārt.

Strumpe saraujas drusku. Ja, ko tad tu domā? Man laikam vajadzēs te par kamieli palikt. Vaj varbūt dancot un dziedat līdz ar tiem jaunkungiem un meitām?

Strumpes kundze. Nu, nu. Kas noticis? Nemaz necel to valodu tik augstu. Tu zini, ka man tas nepatīk. Nu, kas tad ir?

Strumpe. Kas noticis, to tev labak vajadzētu zināt. Cik ilgi tad ies ta dancošana un kapijas dzeršana? Un kas tie mums ir par draugiem, kas te nāk?

Strumpes kundze. Pa, pa; lēnām! Pie mums nāk tikai anštendīgi ļaudis. Rītā būs uz kapiju vice-ministra kunga sievas māte. Es zinu ko es daru. Dari tu tikai savu darbu.

Strumpe. Klausies, Mīle, bet tā tas tālak nevar iet, nevar iet! Tas nu ir skaidri redzams. Iedomājies. Te nāk tādi jaunkungi un jaunkundze no ielas, kuriem labprāt sēnalas varbūt nav vēderā, ēd un dzer te un vēl varbūt taisas rados pie mums. Nu, kur mēs tā tiksim? Mūsu meitam ir jaskatas tālak. Ar sev līdzīgiem. Bet tas tak ceļ neslavu visai mūsu ģimenei un mūsu draugiem.

Strumpes kundze. Vaj zini, tu gan varetu darīt savu darbu un neskatīties tik daudz uz citiem. Kas ta par māju, kur nenotiek neviens kafijvakars un kur netiek pārrunāta politika un augstākās apriņas? Un tie jaunie cilvēki ir pieklājīgi cilvēki. Viņi var drīz nākt augstās vietās un mums pie viņiem jaturas. Viņi ir uzvedīgi un prot visu, kas vajag. Nevis tā, kā tavs Džersis, kad atnāk, kā miets.

Strumpe. Tad man gan vairs nekā te nebūs ko runāt? Nu, to mēs redzesim. Man būs jaskrien un jāpelna un jūs te dzersiet kapiju uz visiem tiem ampīriem un ludoviķiem no viena līdz divdesmit. Un man nebūs ne brīv vairs savu vārdu teikt? Ne, es jau teicu Tālvaldim, ka ir diezgan. Man vajadzīga nauda kur citur, nekā tiem puturistiem, dancotajām un ludoviķiem. Diezgan ar to balli!

Strumpes kundze. Tā! Nu, saki viens cilvēks. Nu, vaj tev ir prāts! Kur tad tu tādas dri-

ģenes esi dabujis? Vaj tev ar' kādreiz ir bijusi saprašana par lietam? Ne, ne, tiem bērniem tu liec mieru. Par to es gādašu.

Strumpe. Ne! Ārā, ārā! Un beigas. Vēl tas Moriss var kādreiz man izpalīdzet; viņam ir sakari ar augstu personu. Bet tie citi — ārā! Pietiks.

Strumpes kundze dusmīgi. Ne, Strumpe! Var redzet, ka tu esi čangaliets un paliksi. Āre, gudriņieks. Brauc vien uz savām šeptem, nerūpejies par mums.

Strumpe. Ko tu saki — es kāds malenietis? Nu, vaj zini nelielies tu ar' tik daudz ar saviem rādiem. Ko domā — krodznieka meita. Aplam smalkā vietā skolota!..

Strumpes kundze dīžodamās. Tā? Kas tad tevi padarija par cilveku? Kas tu biji? Lopu endelmans, āre. Ļauj tak smalkakiem ļaudim ar dzīvot.

Strumpe tapat. Smalki gan esiet par manu naudu, ko domā. Ķēkšu skolā, ko domā, bijusi...

Strumpes kundze. Strumpe! Tu driksti! Nu, tad man arī nav te neko runat vairs. Uzmet iznīcinošu lepnu skatu un nicinoši iet prom. Viņa izrāda lielu sašutumu. Izrunajies nu, barons, ko domā! Tfu! Iziet.

Strumpe steidzas pakaļ. Pagaid', Mīle, runasim prātīgi. Strumpes kundze iziet lepni gorīdamās un aizcērt durvis viņam gluži degungalā. Strumpe atraujas atpakaļ un dusmās iet rūkdams kā lauva apkārt. Nu, to mēs vēl redzesim! To mēs redze—sim. Tad lai man ubagos jaiet, bet es nepaļaušos! Ne! Zvana priekšnamā.

Konrads baillīgi pabāž galvu. **Kungs**...

Strumpe. Nāc tik šurp! Mums vēl jāparunajas!

Konrads. Jūs vēlas satikt...

Strumpe pārtraukdams. Lai tik nāk. Laid iekšā, kas tur arī nebūtu. Pats īstais laiks. Sagatavojas uzbrukt. Kaut pašu veltu — laid tik iekšā!

Rafaels Rozens žīds-spekulants, iesirms, viltīgs, smīnīgs, melna apcirpta bārda. Labdien, Strumpes kunges!

Strumpe līgsms pieiet viņam klāt. Ā! Rozens. Paldies Dievam! Reiz viens saprātīgs cilvēks, ar ko var parunāties. Nāc, Rufka, pie manas sirds!

Rozens. Kapēc, Strumpe kungs, mēs nevar runāt vienu prātīgu vārdu? Kad divi prātīgi cilvēki runā, tad desmit muļķi nesaprot. Strumpe un Rozens ir labe kompanie, ar labu galvu.

Strumpe. Tā, tā, tā. Paliiek vieglak. Nu, kā iet mūsu lieta?

Rozens. Viņš ies kā pa sviestu, Strumpes kungs, kad es gribēs!

Strumpe. Tas ir labi. Vaj zini, ko, ienāc manā istabā, tur mēs varesim parunāties. Te nav labi. Bīda uz savu istabu. Konrad, dod mums jaunus cigarus. Lūdzu, Rufka, te, te; nāc, parunasimies. Iebīda savā istabā pa kreisi.

Konrads uzmanīgi ienācis un skatas pakal, paklausas pie Strumpes durvim. Vecais rādas šodien īsti dūšā. Te kaut kam vajag notikt. Visi lieli kungi vien ir. Pieiet pie galda, ņem cigarus un ber no kastes sev kabatās. Bet vaj tad te kā trūkst? Var jau atļauties. Var spēlet, var dancot, var studēt, var padzīvot. Ber steidzīgi kabatās cigarus. Gan jau Strumpe gādās. Nav jau trūkums. Var jau... Kad no Strumpes istabas atskan sauciens: Konrad! viņš atsaucas. Ja, tūlit! Aiziet.

Priekšskars.

Otrais cēliens.

Antona Strumpes istaba. Smagas veclaicīgas mebeles, vecs rakstamgalds. Virs tā pie sienas lielā formatā Strumpes un viņa sievas ģimenes. Briežu ragi pie sienam, mednieku bīse. Tepiķis, zvērāda. Telefons, guļamdivans. Dažas dienas vēlāk pēc pirmā notikuma. Strumpe un Rozens intīmās sarunās.

Strumpe. Labi, Rufka, to es tūlit nokārtošu. Bet kas uz to ķešas naudu attiecas, tad neliec daudz diņģeties. Tas ir augsts kungs.

Rozens. Oi, par ko. Man ir vajadzīgs lai tas junga nāk mājā. Lai tas maksā, ko maksādams.

Strumpe. Un kadēļ, pie vella, viņš nenāk mājās? Kas tur daudz ko domāt? Lai nāk!

Rozens. Redzat, mīļais Strumpe kunges. Iekš Bermontdienam viņam bija jāiet zaldatos. Un for vos viņš ies zaldatos, lai viņam izšauj cauri? Viņš palika par belorusskij podannij un aizbrauc uz Berlin. Nu viņš ir auslānders un netiek iekšā. Un viņu grib vēl likt pie tiesas. Aber tas ir viens smalks cilveks. Kas par galvu. Strumpes kunges! Mūsu galvas priekš viņa galvas ir tik aitu galvas, es jums varu zvēret. Kad viņš nāks iekšā, tad mēs taisīsim tādas lietas, kā par visu pasauli būs prieks. O, galva, galva! Bet viņam vajag — pasi...

Strumpe. Aha! Saprotu gan. Nu, tur Dundura kungs, kā Dieva sūtīts. Viņš var visu. Pintelejam viņš ielaida visu pamiliju no Krievzemes. Labi, tūlit. Pieiet pie telefona un zvana. Ja. Man numur 00.130. Ja, ar kanceļu. E! Klausaties, tur. Dodiet Morisu Dunduru... Ko? Na, vienalga — Dunda. Nav? Ir? Aha! Klausies, Dundur, tu nāc tūlit šurp. Svarīgas darišanas. Saproti. Tūlit. Ne, par velti nekas nav. Ja... ja... Labi... Vesels! Nosviež telefonu; uz žīdu. Gatavs! Būs. Nu viens žīds vairak vaj mazak, kas mums tur. Latvija nav košerdesa — neapēdis. Alzo, Rufka, bet tagad pie lietas. Apsēžas, pasniedz cigarus, aizkūpina visā omulībā. Kā jautadams par ko zinamu jau. Nu?

Rozens. Nu? Vos?

Strumpe. Kādi vēji pūš? Kas labs dzirdams?

Rozens omulīgi, zīmīgi. Vējš, ko vējš. Lai vējš pūš, no kuņas puses gribēdams, viņam vajag pagriest mugurpusi. Lai viņš pūš.

Strumpe smeļ. Pareizi, Rufka, es to saprotu. Vaj mūsu lieta ies?

Rozens. Par ko viņš neies? Viņš ies kā pie

saitiņas. Ar gudru galvu, Strumpes kungs var ērzeli vest pie zīda diedziņa.

Strumpe. Hm, Rozen, tu esi gudrs žīds. Bet nu, pie lietas. Tam vērsim vajag ķerties pie rāgiem.

Rozens smīnedams. Pie rāgiem? Hm. Muļķis, kas mūsu laikos ķeras pie rāgiem, kur nekā nav. Iever viņam riņķi nāsīs un ved kā jēriņu. Ja grib, var vēl slaukt ari. Recht?

Strumpe smejas. Tu esi šodien pie labas štimmungas. Bet mums nav laika ko kavēt. Kā es saprotu, tad viss kārtībā. Bet kad būs torgi Latgalē? Vaj var tur ko iztaisīt?

Rozens apzinīgi un svarīgi. Mēs viņus taisīsim.

Strumpe. Kas mēs? Kā?

Rozens. Mēs tos mežu torgus taisīsim, kad es saku. Antons Strumpe un Rafaels Rozens. Ko es ņemu iekš rokas, tam vajag iet. Aber...

Strumpe nepacietīgi. Aber? Nu runā prātīgi. Kas ir?

Rozens. Aber — dos kostet Geld!

Strumpe. Rufka, tu zini, ka es nekā par velti negribu. Jo vairak sēj, jo vairak aug. Nauda naudu mīlo. Man nav trūkums.

Rozens. Labi uzklausiet mani. Tas torgs notiek pēc piecām dienām. Un tas mežs ir pēc kaseņoj takse par pieci un pusmiljoni rubļu. Un uz torga var piesolīt līdz desmit miljoni un vairak.

Strumpe sakarsis. Nu un? Kas tālak?

Rozens mierīgi, viltīgi. Nu un par cik Strumpe kungs viņu grib dabūt? Es viņam nopirks.

Strumpe lielā priekā. Mmm... Par cik? Nu, protams, par vislētako cenu. Es nevaru pasauli bagātu darīt ar savu naudu.

Rozens. Is gūt. Rozens jums gādās par vislētako maksu. Es jums viņu nopirks par seši miljoni. Tikai pusmiljons uz kroņa taksi! Bet pārdot jūs viņu variet uz vietas par desmit miljonu vaj

vairak. Nu — un cik jums atliek skaidra peļņa?
A? Graift zu!

Strumpe nemierā, nevar nosēdet. Hm. Tu runā kā pats eņģelis Gabriels. Bet apdomā, ka mēs neesam vienīgie pirceji. Uz torgiem būs pirceju biezs. Kas viņiem liedz solit?

Rozens met mierīgi ar roku kā uz maziem niekiem. Ar kam jūs runajiet, Strumpe kungs? Ar Rafael Rozenu! Vaj es esu sapuvis sīpols? Vaj Rafaels Rozens ir miežu grauds, ko zirgs var izmest un zvirbuls uzknābat? Kad es jums saku, tad ticiet.

Strumpe. Lai rūc visa Maliena, man tā lieta patīk. Bet kā tas iespējams? Es tavas macu mīklas negribu minēt.

Rozens. Skaidri kā iekš debesim. Tas maksā naudu. Par manu riktīgu valodu jūs variet maksat zeltu par katru vārdu.

Strumpe. Nu, cik tas ir?

Rozens. Tas ir nieka nauda. Desmit procentes no visas zumas un ceļa izdevumus.

Strumpe. Bīsties Dievu, Rufka. Tas ir pusmiljons un vēl vairak.

Rozens. Ko es no jums varu noplēst, Strumpes kungs? Vienu pliku pusmiljonu. Jūs tak netirgojaties ar sīku preci. Aber, kā jūs gribiet. Es zinu, cik mana galva vērts. Es ies vienu māju uz priekšu. Varbūt tur sola vairak. Ceļas.

Strumpe aši. Stop, Rufka! Šauj rokā, lai iet! Bet tad es ari gribu galīgi visu zināt. Es nevaru pirkt izbāstus putnus priekš cepeša.

Rozens drošak. Strumpes kunges. Rakstiet man vienu zīmiti. Also: par stipriem darbiem pie mežu pirkšanas es esmu parādā Rafaelam Rozena kungam pieci simti tūkstoši rubļu...

Strumpe uztraucas. Žīd! Tas ir par traku! Es lai tev rakstu vekseli par nedarītu darbu. Ne, ar mani tādi joki neder.

Rozens pieceļas; vēsi. Piedošanu. Patente der tikai tik ilgi, kamēr viņa ir jauna. Vēlāk par to neviens nedod ne sprāgušu kaķi. Uz redzešanas, Strumpe kungs!

Strumpe sauc pakaļ. Nu, lai šoreiz notiek. Veikals paliek veikals. Es rakstu desmit procentus. Godīgs cilvēks tā neplēš, kā tu mani. Nu, šē tev ir ta zīme. Sēžas un raksta. Pēdīgo reiz.

Rozens klāt. Also šreibt: Par stipriem darbiem pie mežu pirkšanas es esmu parādā Rafaelam Rozenam pieci simti tūkstošu rubļu. Ta! Pieci — simti — tūkstošu. So! Danke, Strumpe kungs. Ieliek rūpīgi ķešā ar portmoneju.

Strumpe nosplaujas un aizgriežas. Cūka, ne žīds! Bet nu pie darba. Ja tu nerunasi skaidri, es, nūdien, tevi ar plinti nošaušu. Kā mušu. Nu, sēsties. Paņem cigaru no jauna. Un policija ar' būs manā pusē. Es tevi pazīstu.

Rozens. Tas ir slikts vārds, ko jūs tur sakiet. Kas mums godīgiem tirgotājiem, ar plinti un policiju? Lai viņa stāv pie melnās biržas. Pie mums ir viss klār un blank tapat. Tā, nu mēs pirksim to mežu, kā es jums teicu.

Strumpe. Bet konkurenti! Rufka.

Rozens. Konkurenti, kas var solīt, ir Šmulevičs, Sputke, Pintele, Abramsel, Sobakevič. Latviešiem nav tik daudz naudas. Nu, mums vajag tos konkurentus dabūt pie malas. Apskatas bailīgi vaj nedzird. Redziet, ta lieta ir tāda. Tā lielā latviešu valstība ir pie mums sadalīta astoņos rajonos. Tas ir veikala noslēpums. Gūt. Es tagad brauc uz torgiem, bet katrs drīkst pirkt tikai savā rajonā, tas ir nozvērets. Un ja ir citi klāt, viņi solīs mazāk, kā es. Saprotiet?

Strumpe. Hm. Vot, vella žīds. Nu, un tad?

Rozens. Es viņiem papriekš pateikšu, cik viņi var solīt. Un tad es pielikšu vienu tūkstoti klāt

pie kroņa takses un es dabušu. Viņi izliksies, ka ir cauri, plēsīs bārzdu un vaimanas brēks, bet tur neko nevar darīt. Un mēs pirksim par savu cenu.

Strumpe. Un kadēļ viņi nesolis klāt?

Rozens. Tadēļ, ka jūs viņiem maksasiet labu naudu uz ceļu. Katram vienu simts tūkstošu rubļu. Kurc šluss! Saprotiet?

Strumpe pārsteigts. Hm. M—mm. Bet ta tak ir milzīga blēd — — —

Rozens smīnedams krata ar pirkstu. St! Strumpe kungs. Ne. Tas ir viena gudra galva. Un ko tas jums maksā? Vaj jūs iekš Piebalgas varejiet savu vērsi kādam tik lēti pārdot, kā es jums tagad savu galvu? Kas ta par blēdību? Vaj mēs ko ņemam par velti? Valdība dabū savu naudu, cilvēkiem tiek darbs un mēs ar' drusciņ nopelnam. Blēdība? Fui, Strumpe kungs!

Strumpe saberzē rokas. Tad ta lieta ir nodarīta. Lai iet. Pēc piecām dienām mēs braucam. Bet skaties, ka kas nenotiek. Es esmu goda vīrs, tautas darbinieks. Es ar tumšām lietām negribu pīties.

Rozens. Strumpe! Ir gādats. Nebaidaties no manis. Ko es ņemu, to es izdaru līdz galam. Jūs saņemsiet naudu kā zivi iekš tīkla. Zvana priekšnamā.

Konrads paziņo. Dunda kungs.

Strumpe. Aha! Laid tik iekšā!

Rozens sagatavodamies uz ko. Jūs man stāvesiet klāt, lai tas jaunskungs neprasa par daudz. Atlaižas ērti sēdekli un smēķē.

Strumpe. Par mani ar tu nebaidies, Rufka. Ta lieta ies.

Moriss Dunda glauns, lepns, portfels padusē, pēc de-jotaja no kādas dieles. Čļestakova tips. Laipni Strumpi sveicina. Sveiki, Strumpes kungs! Lepni paskatas uz žīdu un tīlko manami palokas. Žīds tapat pretī, bet paliek sēžot. Jūs man zvanījat. Vaj kas steidzams? Esmu

loti aizņemts. Svarīgas diplomatiskas lietas. Bet priekš jums gatavs katrā laikā pakalpot.

Strumpe novedams viņu pie malas. Tas ir Rafaels Rozens, mans kompanjons. Tas žids grib dabūt savu dēlu iekšā no ārzemem. Viņš ir pārticis cilvēks. Tās pūles vērts uzņemties. Na, esiet uzmanīgs. Paskataties uz viņu. Pagrūž ar elkoni.

Moriss izlikdamies; lepni un apvainoti. Ne, bet Strumpes kungs, kas man ar židiem par darišanu? Es izpildu tikai augstakas diplomatiskas lietas. Ne. Es pavisam negribu tur iemaisīties. Paskatās lepni uz židu.

Rozens nokrekšķinas un paceļ vienu pirkstu gaisā; paliek mierīgi smēķedams un lūkodamies uz Morisu. Smēķē mierīgi.

Strumpe piebiksta Morisam. Tas nozīme desmit-tūkstošu.

Moriss. Par nožēlošanu, te ir pārpratums. Vispirmā kārtā valsts intereses. Un bez tam, kā jūs, vispārīgi kungi, iedomajaties mani tādā lietā aicināt? Man nav laika. Man ir jaraksta notis.

Strumpe sirdas. Vells ar ārā! Vaj jūs nevariet spēlet bez notim?

Rozens nokāsejas un paceļ divus pirkstus gaisā un lūkojas uz Morisu, kuŗš turpina staigāt pa istabu.

Strumpe skaļi. Rozena kungs ir mans draugs. Rūpniecības atjaunotājs. Uzticīgs pilsonis. Mums tādu nav daudz.

Moriss soļodams. Zinams, nav tādas lietas, ko es nevarētu izdarīt. Mums jaskatas no lietderības principa. Bet te man nekas nav darāms. Ta ir konsula darišana. Novēro Rozenu. Mans laiks ir dārgs. Strumpes kungs, es steidzos. Grib iet.

Strumpe māj žīdam pavēloši. Rufka!

Rozens paceļ trīs pirkstus un atkal noklepojas.

Moriss novēro viņu. Protams, ir gadījumi, kur nav ko daudz iebilst. Ievērojot juku laikus... Ja man

būtu garantijas, ka te nav nekādu sevišķu nodomu, varbūt būtu iespējams kaut ko darīt.

Strumpe piebīksta. Cilveks, apdomajiet, ka ir laiks.

Moriss vērodams žīdu vēl arvien. Kungi, lai notiek jūsu prāts. Es pūlešos. Es lūdzu Rozena kungu, pienākt rīt un nodot vajadzīgās ziņas. Es papūlešos vispārības labā. Bet ar tumšām lietām pie manis lai negriežas neviens. Es esmu sabiedriska sirdsapziņa. Tādos laikos, kā tagad, mums vajadzīgi krietni pilsoņi. Latvijas rūpniecības labā... Bet nu, kungi, ardievu. Man jasteidzas. Mēmi palokas pret žīdu un aiziet.

Strumpe zīmīgi uz žīdu. Nu?

Rozens tapat. Nu? Abi apmierināti, laimīgi.

Strumpe pēkšņi toni mainīdams, nopūzdamies. Ja, Rufka, grūti laiki!

Rozens pieceldamies tapat. Ja, grūti laiki! Uz postu viss, kaput! Strumpe kunges! Cilvekiem nav darba un maizes.

Strumpe līdzcietīgi. Tas lietus līst un līst. Labība pagalam. Būs bads. Visi kliedz un vaid. Grūti laiki. Zemniekiem sevišķi. Slikta vasara.

Rozens. Zemniekam nekas vēl. Cik viņš izsēj, tik viņš nopļauj, un salmi un pelavas viņam par velti. Aber mums, Strumpe kunges! Iekš pilsētām. Oi, oi!

Strumpe sajūtu pilns. Jastrādā, jastrādā! Tautas labā jastrādā. Jaatjauno izpostītā rūpniecība. Mums vajaga tureties kopā, ka brāļiem. Tautai vajaga dot pelnīt. Ja nebūtu godīgu cilveku, tad viss tikai spekulantiem būtu rokās. Vaj zini, Rozen, mums vajaga dibinat vienu sabiedrību. Tautas darbinieku sabiedrību. Stāvet cieti vienam pie otra.

Rozens. Labi runats. Bez sabiedrības nav nekas. Visi brāļi kopā! Es gribu pabalstīt to sabiedrību no goda vīriem. Gut!

Strumpe. Dod roku, Rozen, uz to. Visi par vienu, viens par visiem.

Rozens sniedz pretī savu roku. Es jums dodu manu roku un manu sirdi, Strumpe kungs. Es esmu godīgs žīds!

Strumpe apņēmies, silti. Lai dzīvo tautas darbinieku sabiedrība!

Rozens no sirds. Ewig soll sie leben! Uz bērnu bērniem. Abi saspiež sirsniņi rokas un smaida.

Priekšskars.

Trešais cēliens.

Viesistaba, tapat ka pirmā cēlienā. Uzposta. Dažas puķes. Dažas krāsainas lampas. Klāti galdiņi. Meri un Lilli smalkās tualetēs abas stāv katrā savā istabas pusē pie spoguļiem un greznojas sakārtodamas matu un apskatīdamas savus uzvalkus un klusām kautko dzied.

Lilli atskatas uz Meri, nopūšas. Ach! Viņš vēl nenāk. Viņš laikam baidās. Viņš domā, ka atkal tēvs...

Meri. Par laimi, Moriss var nākt katrā laikā, arī kad tēvs mājās. Cik labi!

Lilli. Ko tu zini, cik ir labi. Ach! To neviens nezina, cik man ir slikti, kad Otto nav klāt. Ach!

Meri. Lasi jaunus romānus. Būs vieglāk.

Lilli. Ach, kas gan man romāni. Man pašai vajaga sava romāna. Ā! Otto! Zvana priekšnamā; Lilli iekliedzas. Zvana! Tas būs Otto.

Meri. Nē, tas būs Moriss! Abas izskrien un tūlīt nāk atpakaļ. Viņam līdzī nāk Laura Vējiņ, dejotāja.

Laura ienākdamā. Ak, kur ir Tālvaldis? Es gribu viņu tūlīt redzēt.

Meri. Viņš vēl nav mājā. Viņš tūlīt nāks.

Laura skatas apkārt. Vaj es nevaru iet viņa istabā uzgaidīt?

Lilli. Nebaidies, šodien tēvs nav mājās. Labi tālu.

Laura. To es zinu. Bet man tomēr tik grūta

sirds. Ja nu man tomēr būtu jašķiras. Vīpš vienīgais manas mākslas draugs. Visi mani dvēseles elementi saceļas un izgaro. Tādu nežēlibu, tādu nesa-prašanu! Kārtojas arī pretī spoguļam.

Lilli. Ja, ja — nesaprašana. Ja man neļaus ar Otto, es — aizbēgšu. Bez pēdam un bez ceribam. Ūdenī iekšā. Lai iet mans mūžs!

Laura. Ja man Tālvaldis jaatstāj, tad es dejoju vienīgi tikai Mirstošo gulbi. Es braukšu pa visu pasauli un uz visām skatuvēm dejošu tikai Mirstošo gulbi, Mirstošo gulbi — vairak neka. Lai visa mākslas pasaule zin, kas tas ir... Ach! Nopūšas.

Meri. Lai notiek ar jums, kas notikdams, bet es būšu konsula kundze un braukšu uz svešām zemēm. Kas man.

Lilli. Bet es ar Otto aizbēgšu. Laista sevi ar smarž-ūdeni. Aizbēgšu... aizbēgšu! Zvana. Lilli iekliedzas, kā spļēgdama un skrien uz durvim. Tas ir Otto, Otto. Otto — o — o!

Laura tapat. Tālvaldis! Tālvaldis!

Meri. Nē, tas ir Moriss, Moriss, Moriss! Visas izskrien. Pēc brīža nāk atpakaļ. Lilli līdzī Otto Taube. Laura un Meri iziet sarunadamās uz otru istabu.

Taube uzposies ar raibu kaklautu un uzkrītoši greznu uzvalku. Vaj tas tiesa, ka šodien mēs varam justies droši? Lilli!

Lilli viņu apkampdama. Otto—o—o—o!

Taube. O! Lilli! Nu ko vecais? Vaj tiešām traks? Vaj nav cerību, ka mēs varesim atkal sakties tepat?

Lilli. Maz cerību, Otto. Ar apņemšanos. Bet tam tomēr ir jānotiek. Es tevi nelaižu no rokām laukā. Zini, Otto, ka es tevi toreiz ieraudziju, tā beigts! Visa pasaule var iet dibenā, ja tikai tu paliec.

Taube. Ja, ta ir tāda mistiska būšana. Tas vakars dielē. Tas mūs savienojis uz mūžību. Spektrs,

dimensijas, centrs — viss kopā. Kosmosa fokuss. Ak, Lilli! Paceļ roku ar lielu žestu gaisā.

Lilli. Ja, Otto. Kad mēs bijām izdejojuši valsi, tad bij ka pavasarī. Bet pēc Bostona jau elektrisks reibons. Bet pēc Tango — o — Otto — pēc Tango vairs nebija šķiršanās. Es tev zvēru!

Taube. Es arī zvēru. Lielisks mirklis tas bija. Lilli!

Lilli. Es tev zvēru, ka es tevi dabušu.

Taube. Bet tas agronoms, ko tēvs tev ir uzmeklejis un nolēmis? Tas praktiķis ar muižas centru?

Lilli piesit kāju. Ne un ne! Es viņu negribu. Man riebjas visa tā cūkkopība un stalli un aitas. Otto, ja citādi ne, es viņam iedošu jipti. Nudien! Mana sirds to prasa. Visus noģiftešu. Visu pasauli! Te nav vairs nekādas poezijas.

Taube bailīgi. Vaj zin', ar ģifti uzmanīgi, ka pati tik ne—ie—ēd kādu druscīņu.

Lilli. Nebēdājies par mani. Es arī beigšos, ja tevi nedabuju. Tikai nelaime ar tēvu. Ja nu viņš tiešām mums nedos naudas nemaz?

Taube. Tas nekas. Es gan zinašu, kā tevi uzturet, mana mūza! Lielīgi. Ar paša spēku! Ja ne citādi, es ņemšu revolveru un mežā iekšā. Drebiet buržuji! Es salaupišu, cik mums vajaga. Es visus terorizešu. Rokas augšā! Lai kaut visa pasaule būtu jaapšauj.

Lilli. Ar revolveru tu uzmanīgi. Tas var iet vaļā! Otto—o—o! Apķeras tam apkārt. Priekšnamā zvana. Nāc, nāc pie manis! Man vēl kas svarīgs jāsaka. Aizved viņu savā istabā.

Tālvaldis ienāk no āra, nomet savu portfeli un korpo-reļa cepuri uz divana un grib doties uz savu istabu. Pretī viņam izskrien Laura. Ā! Primadonna!

Laura. Beidzot tu esi te. Man tādas bailes, tādas bailes!

Tālvaldis Nebaidies. Šodien, mana mīļā, mēs

esam droši. Vecais aizbrauca spekulet. Nu, ka veicas manai Psichei?

Laura bēdīgi. Nē, nē. Es vairs neesmu Psiche. Es esmu tagad tikai Mirstošais gulbis. No viņas dienas, kad es dzirdeju, ko viņš par mums teica. Es tikai tagad tā — Rāda bēdīgi ar rokām uz mīršanu.

Tālvaldis. Blēņas, Laura. Dejo tikai. Viss nokārtojas. Mums ir projekts. Man vienmēr pilna galva ar projektiem. Varbūt jau visdrīzakā laikā mēs varesim rīkoties pēc pašu patikšanas.

Laura. Tālvaldi! Tu esi īsts mākslinieks. Kas, kas tas ir?

Tālvaldis. Cst! Tagad neviena vārda par to. Tas viss vēl jāpārdomā... Tikai dejo. Uzvalku priekš Psiches tu dabusi. Tas ir droši! Zvana. Nāc, parunasimies. Tur nāk ciemiņi uz kafiju. Ieved Lauru savā istabā.

Meri izskrien no blakus istabas. Tas ir Moriss, Moriss! Grib doties uz priekšnamu. Moriss Dunda nāk viņai pretī. Spīdoši ģērbies, lakzābaki, cilindrs, kuŗu patura rokā. Meri sāk viņu bučot.

Moriss viegli atbīda. Bet, mana cienītā! Te var kāds nolūkoties. Tavs gods! Mājas labā slava!

Meri. Ak, ko niekus. Vaj tad mēs neesam tikpat kā saderināti? Un mamma tak mūsu pusē, tu zini. Un kur mamma, tur droši.

Moriss. Protams. Un vecais manā rokā. Bet šovakar ap deviņiem tev jāatnāk atkal pie manis... Saproti?

Meri. Es labprāt. Tu jau zini. Bet vaj tā konsuļa vieta tev droša?

Moriss glaimots, augstprātīgs. Mana cienītā! Ak, konsuls! Kas tas ir — konsuls? Tas nav priekš manis. Es dabušu sūtņa vietu — pilntiesīgs ministrs! Ārkārtīgs sūtnis. Dubultattašē! Ministra plēnipotentiaire! Mani visi lūdz pieņemt to posteni.

Meri. Ach, Moriss, tu būsi sūtnis! Kur? Romā, Berlinē? Es labak gribetu Berlinē.

Moriss. Ak, Berline. Kas ir Berline? Ne, mana mīļā, pavisam kaut kur citur. Pie kāda Indijas ķeizara vaj pie nēģeru ķēniņa. Tur pavisam citas izredzes. Milzīgas valstības! Vergu pulki! Mums atsūtīs pretī desmit baltu elefantu. Parades, parades, lielgabalu zaluti. Pavadoņi, zelta uzvalki...

Meri sajūsmā. Moriss!

Moriss arvienu lielīgak. Man būs sava pils, kur dzīvot. Pussimts kalpu, skaistas verdzenes, dejotajas. Princeses mani apmētās puķem. Sapņodams. Moriss Dunda — kaut vienu skatu... Lieliskā pozā.

Meri. Bet Moriss! Ko tu runā! Un es?

Moriss. Ko tu zini no augstām aprindām. Kas tas par ministri, kuņam viena vien sieva?

Meri. Nu, bet!..

Moriss auksti. Tur nekā nevar darīt. Kas augstā vietā, tam vajag informāciju, kombināciju, sakaru uz visām pusēm. Tautas labā. Smalkais stils to prasa. Ja tu to nesaproti, tad par ministra kundzi nederi.

Meri. Nu, nu, nekas. Es eju tev līdz vaj līdz pasaules galam. Mums ir jadabū no tēva tikai ceļa nauda.

Moriss. Protams. Kas ir nauda! Par naudu nevar būt runa, tas pats par sevi saprotams. Miljons, tas nav nekas.

Meri. Kad tikai viņš... Tagad viņš palicis pavisam citāds. Saķīdojies ar Tālvaldi.

Moriss. Tur vajadzīga diplomātija. Viss atkaras no diplomātijas. Atļauj tikai man rīkoties, tad ta lieta ies. Nav tādas lietas, ko es nevarētu nokārtot.

Meri. Ach, Moriss, cik es esmu laimīga! Grib skūpstīt viņu.

Strumpes kundze ienāk. Abet fui, Meri! Pie mums mājā tāda uzvešanās! Ierauga, ka tas ir Moriss.

Ach! Piedošānu, Dunda kungs, es jūs nemanīju. Tas ir labi, ka jūs ar' atnācat.

Moriss skūpsta galanti roku. Cienītā kundze, arvien gatavs pakalpot jūsu ģimenei un jums.

Meri. Mamma, Moriss būs sūtnis!

Strumpes kundze no augšas. Pats par sevi saprotams. Mūsu ģimilija nav vis kaut kuram pieejama. Bet, bērni, tūlit pie kafejas, vice-ministra kunga sievas māte ir jau klāt! Sauc. Konrad!

Konrads ienāk. Lielmāt!

Strumpes kundze. Dodiet kafiju un kūkas un lūdziet viesus šurp.

Konrads iziet otrā istabā, pēc tam sāk uzlikt kafijas tases uz galdīpiem. Ienāk divas kafijmadamas, no tām viena resna un plata ar lielu dekoltē un kailām rokām, pēc tam visi jaunie, kuŗi beidzot nostājas rindā un tiek stādīti priekšā.

Strumpes kundze. Ach, piedošānu, ekselence, es jums gribu priekšā stādīt manus bērnus un cieņņus. Iesāk ar Tālvaldu un turpina ar visiem tālak, tie taisa reveransu un skūpsta rokas. Tas ir mans dēls, studiozus. Viņš būs komersants! Ach, viņam laba galva, viņš studierē dienu unt nakti caur! Un ta ir mana meita Meri un ta ir Lilli. Abas ir iekš vācu ģimnazium. Unt modernas dejas un mazurka kurss ar' ir cauri. Un tas ir Taube kungs, apdāvinats cilvēks un tas mūsu diplomats Moriss Dunda kungs, viņš drīz būs augstā vietā pie ministerium. Unt baletmeistariene Vējing.

Kafijmadama no augšas. Ich danke, dass ist ganz nett!

Visi apsēžas un sāk dzert kafiju.

Strumpes kundze. Ja, tas ir labi, ka anšten-digas ģimilijas satiekas. Mēs arī un Strumpe kungs esam no dikti labas ģimilijas. Mana māte bij trīsdesmit gadus par saimnieci pie baron Bundul, iekš lielo pili... Un mana meita būs par vienu ekse-lenci iekš ministerium. Mūsu māju apmeklē ik die-

nas Dunda kungs, kas ir draugs ar pašu minister kungu.

K a f i j m a d a m a s sarunadamās. Ā! O! Apskata Dunduru ar lornetem.

Strumpes kundze. Es lūdzu kungus, pastāstīt, kas notiek iekš kabinet un augstās vietās.

Meri lepni. Mamma, Moriss kungs tiks iecelts par sūtni pie Šimmi... ķēniņa!

Moriss uztrūkstas nepatīkami ķerts. Kas par traku skuķi! Sapemdamies. Manas damas un kungi. Tādas valodas tiek izplatītas, kā cienītā jaunkundze mineja, no maniem ienaidniekiem, aiz skaudības pret mani. Mani visi apskauž! Uz Meri. Turi muti!

T a u b e. Pareizi. Dunda kungu visi apskauž.

Strumpes kundze. Ja, Dunda kungs ir ļoti augstos rados un krusttēvos. Mums visiem no viņa vajag ņemt musturi.

K a f i j m a d a m a s piekrizdamas. Ja wohl! Saprotais. Kā tad.

Strumpes kundze. Es lūdzu, Dunda kungs, jūs gan ziniet, kāds tonis ir vajadzīgs augstākās aprindās, lai tur tiek iekšā. Es lūdzu jūs, kaut ko pastāstīt cienītām damam.

B a l s i s piekrizdamas. Ja gan, ja. Lūdzam, lūdzam!

Moriss glaimots. Manas damas un kungi! Diplomātam vajag daudz zinašanas, ļoti daudz zinašanas. To es dabuju zināt, kad es braucu kā kurjers uz Maskavu pirmo reizi. Priekš karjeras ir vajadzīgs... Ak! Atmet ar roku. To es nevaru te izstāstīt.

B a l s i s. Bet lūdzam, Dunda kungs. Tas tomēr ir ļoti interesanti!

Moriss lielīgs. Ak, kungi un damas! Visur sakari, sakari, sakari! Vairāk nekā, kā sakari. Un bez tam — ģimilijas. Latviešu ģimilijas, tas nav nekā. Zemnieku smaka — ne, fui! Pie mums augšā vismaz sievai vajag būt krievietei vaj vācietei. Latviešiem ir slikta slava!

K a f i j m a d a m a s piekrizdamas. Ja gan. Natürlich!
S t r u m p e s k u n d z e ar žestu. Ja wohl, wir spre-
chen auch deutsch!

M o r i s s pieceļas un soļo. Manas damas un kungi.
Tauta un valsts nevar cienīt to, ko viņa pazīst. Ta-
dēļ diplomātiem vajag būt nepazīstamiem. Jums
nevajag iejaukties politikā. Fokstrott, Džasband,
Tango! Deja, manas damas un kungi, ir internacio-
nāla. Tapat diplomatija. Tapat kā ebreji. Société
des Nations.

S t r u m p e s k u n d z e. Ach, cik interesanti!

Piekrišana vispār.

M o r i s s glaimots uzliek cilindri kā aizmirzdamies un taisa
žestikulācijas. Tikai korporācijas, korporācijas, korp-
rācijas! Politiskas partijas, partijas, partijas, mani
kungi un damas. Rekomendācijas, rekomendācijas,
rekomendācijas! C'est tout! Privileģijas, vaticani-
zācija! Komisijas! Komisijas! Demisijas! Excel-
sior! Chartreure! Benedictine! — manas damas un
kungi! Visas šīs koalīcijas jāņem vērā. Tas nav
katram pa spēkam. Reveranse pret aristokratiju!
Noņem galanti cilindri un klausas. Interneišen Corporei-
šen! Lettonie, par visām lietām, Lettonie! Mums
vajaga būt nacionalistiem! L'état c'est moi! Valsts —
tas esmu es, mani kungi un damas! Paklanas, uzliek
cilindri galvā. Lieliska piekrišana, applausi.

K a f i j m a d a m a. Ach, tas ir jauki! Kas par
iznešanos! Bravo! Vispārīga jautrība pie jaunajiem.

K o n r a d s ienāk ar kādu papīru un padod to Tālvaldim.
Telegrama.

Uztraukums.

T ā l v a l d i s attaisa un lasa. Lieliskas sekmes! Vēli
man laimes! Būšu Rigā ap plkst. 7. Auto sūtīt
preti. Strumpe.

Uztraukums. Taube paskatas pulkstenī un sāk nemierīgi staigāt
pa istabu. Kafijmadamas iziet. Lilli un Meri arī sarunadamās iziet.

Tālvaldis. Kungi, lūdzu uz acumirkli. Uz mazu apspriedi. Vēl mums vesela pusstunda laika. Skatas pulkstenī. Lūdzu damas blakus istabā uz brīdi. Izvada Lauru pa labi Kungi! Vaj ziniet, ko tas nozīmē, tāda telegrama? Tas nozīmē, ka mans tēvs ir atkal ķēris milzumu naudas.

Taube Igni. Nu, un kas mums no ta? Un kas tev pašam? Tev nav pat tekoša rēķina vairs bankā.

Moriss Ignis. Zemnieku smaka. Nekādas elegances!

Tālvaldis. Kungi, tadēļ es arī šodien jūs aicināju. Mums ir jādara kaut kas, pirms nav pavisam par vēlu. Vecā naudas kāriba un skopums var pavisam izjaukt mūsu projektus.

Taube. Pie tādiem apstākļiem par mana kluba „Jaunais Epikurs“ dibināšanu nevar būt ne runa. Visas dimensijas paliek vaļā.

Moriss. Nu, un pie tādiem apstākļiem par manu iecelšanu par sūtni arī nav ko domāt. Vispirms man ir jānodrošinas.

Tālvaldis. Man galu galā būs jāizstājas pat no korporācijas. Bet saki, kas darāms?

Taube nīknis. Vells lai rauj. Rokas augšā! Man ir revolvers... Taisa žestu.

Moriss. Ne par strauju! Kadēļ taisīt intervenciju, kad var kaut ko sasniegt ar diplomātiju?

Tālvaldis. Tu domā? Ar diplomātiju?

Moriss. Var redzēt, kas jūs par nākotnes ģenijiem. Bet! Bez asins pilītes, bez trokšņa. Tā kā ar samta cimdiem — ta ir māksla! Oho! Bet tur vajaga galvas priekš tam.

Tālvaldis. Es arī esmu par to domājis. Bet visi vecie studentu niķi te neder.

Moriss. Diplomātija. Vienīgi diplomātija. Man ir projekts, es esmu to izdomājis visos sīkumos.

Tālvaldis un Taube. Nu? Runā! Laiks ir dārgs.

Moriss apzinīgi. Viss ir padarams ar vienu vilcienu!
Tālvaldis. Vaj tas var būt?

Moriss. Esmu pirmais diplomats jaunajās valstīs. Protams, viss maksā naudu, arī mans projekts. Tad klausaties. Bet — klusu ciešana vispirms.

Tālvaldis un Taube nepacietīgi. Saprotams! Bet runā!

Moriss. Labi. Strumpe ir strādājis ar sekmēm. Bet ar kādiem līdzekļiem? Naudas viņam netrūkst. Mums tās pietiktu gadiem. Un Strumpes darbi ir — — nu, to jūs ziniet. Bet to nezina tur, kur nav jazina. Bet ja nu es paziņoju visu, ko Strumpe ir darījis — man tas viss zinams — tad — —

Tālvaldis. Tad? Nu?

Moriss. Tad Strumpe ir cieti! Likuma vārdā.

Tālvaldis. Bet ko tas mums līdz?

Moriss. Slikts students tu esi, var redzēt. Nu, saproti, tad nāk uz dienas kārtības viņa dēls. Vienīgais mantinieks — rīkotājs. Pilnvaras vecais var tad izdot vienīgi tev un tad rīkojies ar visu, kā tev patīkas.

Tālvaldis atjēdzas. Vaj zini — —

Taube sīt ar pirkstu uz galda malas, ko izprazdams. Va, vells!

Tālvaldis. Bet uz visu mūžu iesēdināt cilvēku. Viņš tomēr mans tēvs.

Moriss. Nebaidies. Man ir sakari. Pēc pāris nedēļām viņš būs vaļā. Bez tam, tās būs tikai mazakas lietas. Bet pa to laiku tu vari rīkoties ar naudu un mēs iegūsim visu, kas vajadzīgs. Viss tas, protams, ir tikai joks. Diplomātisks šedevrs — vairak nekā.

Tālvaldis. Ideja! Vaj tu domā, ka tas viss izietu labi?

Moriss. Atļauj rīkoties tikai man. Ar maniem sakariem... Strumpe nogrims kā akmens un tu celsies kā rakete!

Tālvaldis apskatas visapkārt. Moriss, klusak!

Taube uz Morisu. Es tevi darišu slavenu manos nākošos darbos, ja tas izdodas.

Tālvaldis. Un kas man būtu tūlit darams?

Moriss. Tev nekas. Atļauj tik man rīkoties un pēc dažām dienām mēs baudīsim jau manas diplomijas augļus.

Tālvaldis. Dieva vārds, tu esi diplomats. Lai iet. Bet tikai uzmanīgi. Bet draugi, klusu ciešana — goda lieta. Sniedz roku abiem. Visi sadodas rokas.

Taube. Bet drīz! Es gribu ceļot ar Lilli.

Moriss smejas. Nespēlē tūlit va banque! Pagaid' izdevīgu brīdi.

Tālvaldis. Labi. Apsolu jums, draugi, ka nauda negulēs bankā. Mēs pavadīsim dažu labu stundu.

Moriss smiedamies. Pēc mums lai vaj ūdens plūdi — tā teica Ludviķis.

Tālvaldis lej liķieri glāzēs. Kungi! Uz izdošanos! Ceresim, ka drīzumā nāks mums labakas dienas.

Visi paņem glāzītes un grib dzert. Lai dzīvo diplomātija! Zvans priekšnamā.

Tālvaldis. Tas ir viņš! Visi noliek neizdzertās glāzes. Kungi, neuztraucaties. Jūs iziesiet tur, caur manu istabu. Nāciet! Visi iziet pa labi.

Pēc brīža ienāk Strumpe ceļa uzvalkā; lepni gorīdamies. Aiz viņa Konrads nes ceļa somu. Neredzēdams neviena Strumpe paliek ļauns.

Strumpe. Nu, kas tad tas? Vaj te koliers iemeties? Neviena nav mājās?

Konrads izpatīkdams, paklusu. Nupat jau bija tepat visi uz kafiju. Kungi un damas.

Strumpe. Tā? Nu, ņem somu, noliec manā istabā. Ej! Konrads prom. Strumpe staigā brīdi un paliek arvien nervozaks, skatas kafijas traukos. Tad sīt ar spieķi uz grīdas un kliedz. Mīle, Lilli, Meri! Tāli! Sper durvis uz istabu pa labi, tās atlec vaļā. No vienas puses iesteidzas jaunle, no otras Strumpes kundze.

Visi. Ā! Papus! Labvakar, labvakar! Steidzas viņam klāt.

Strumpes kundze. Nekliedz tokš! Mums ir augsti viesi mājā.

Strumpe. Tā! Kafijas strēbaji. Tfu! Nu, ko jūs skataties tā uz manis? Nepazīstiet? Nu kā mani sauc? Kas es esmu?

Strumpes kundze. Kas tad nu? Atkal...

Strumpe lielīgi uz sevi rādidams. Kas es esmu? Nu?

Meri un Lilli. Bet papu, ko tas nozīmē?

Strumpe. Ak, neziniēt? Kliedz. Konrad!!

Konrads iesteidzas. Kungs?

Strumpe. Pasaki, kā mani sauc. Pasaki viņiem, kas es esmu.

Konrads. Lielrūpnieks Strumpes kungs.

Strumpe. Aha! Paldies! Ej. Konrads iziet. Tā, nu jūs ziniet. Ja, Antons Strumpe! Neviens cits to nevar izdarīt. Saprotiet? Antons Strumpe. Četri un pusmiljona rubļu. Vienā dienā! Kafijas strēbaji!

Visi paliek kā sastinguši no brīnumiem. Ā! Strumpe! Ā! Ā!

Strumpe triumfedams, pozā. Četri un pusmiljona vienā dienā! Lepnis stāv ģimenes vidū un novēro iespaidu.

Priekšgars.

Ceturtais cēliens.

Dažas dienas vēlāk. Ēdamistaba. Dzīres pie Strumpes. Uz galda bagatīgi ēdieni un dzērieni. Konrads frakā nāk un iet un apkalpo. Kaktā gramofons. Pie galda sēd Strumpe, Bubuls, Svarens, Džersis, visi jau krietni iereibuši un lielīšanās iet vaļā. Priekškarā veroties, liels troksnis un saucieni. Strumpe pacēlies tura runu.

Strumpe. Mī—ļie draugi un kompanjoni! Mī—ļie tautas darbinieki! Katrs tautas darbinieks zina, kāds ir mūsu darbs. Nauda, nauda un atkal

nauda — ta valda mūsu valsti un tautu. Mēs tautas atjaunotāji — tu, Džersi un tu, Bubul, un tu, Svaren un es ari, mēs esam tie darba rūķi, kas cīnas dienu un nakti, lai kapitāls nenāktu ārzemnieku rokās. Mēs padaram va—irak neka tur kādi parlamentāri un minstera prezidenti vaj prezidenta minsteri. Mums pieder meži, lini, nafta, sieru un sviests un citi smēri, ar ko dzīvi iesmēret. Lai tur danco to danču šīberi, cik var, bet mēs tikai vienīgie protam to īsto tautas šīberi. Lielas gaviles un piekrišana. Tautas darbinieki ir tie, kas prot savākt kapitālus. Un mēs to varam. Lai tikai zeļ mūsu tēvu zeme, mēs nekaunamies ne no kāda darba. Izturība un apķēriba un draudzība lai dzīvo mūsu starpā augsti! Urrā! Lielas gaviles un piekrišana. Visi ap Strumpi un pieskandina.

Džersis pieskandina. Draugi un kompanjoni, lai dzīvo augsti mūsu tautas darbinieks un priekšzīme visās lietās un nozarēs. Antons Strumpe kungs lai dzīvo! Urrā!

Visi. Urrā! Urrā—ā!

Strumpe. Es šodien esmu no sirds aizkustināts, ka mēs, tautas varenie dēli, esam kopā. Mana sirds ir tik pilna, ka es nevaru bez jums vairs nekā iztikt. Lai mūsu draudzība ir mūžīga, es jūs visus apsveicu! Pienāk un sāk visus bučot pēc kārtas un spiest roku katram.

Svarens raudulīgi sajūsmā. Draugi, nekur nav tik labi, kā Latvijā! Es gribu mūžīgi darboties, cik tik mani spēki, sacīt, atļautu, ta sakot!

Strumpe ari sajūsmā. Draugi, man tagad gribētos dziedāt, no pilnas krūts. Kon—rad! Uzliec par to pašu mīļo gailiti.

Konrads uzliec plati uz gramofona un palaiž vaļā. Gramofons sāk nejauki bet stipri dziedāt vaj spēlet par gailiti:

Kur tu teci, kur tu teci, gailiti manu,

No rītiņa agru—mā—ā...

Visi paceļ glāzes rokās un dzied līdzī. Pie otrā panta jau visi paliek gramofonam iepakaļ par vairākām taktīm un dziesma nobeidzas eļļīgā troksnī un nesaskaņā.

Strumpe. Tā vajag atjaunot Latviju! Lai dzīvo visa mūsu rūpnieku saime un darbinieku gars. Bet, par visām lietām, lai aug meži. Es esmu mežu specialists.

Svarens. Vaj tad, tā sakot, lini nav manta. Es to lietu labi zinu. Dažreiz, tā sakot, tev izaug lini tur, kur tu — nemaz neesi sējis. Ceļa malā! Lai dzīvo mūsu lini un viņu plūcejas!

Džersis piesmacis. Kungi, par visu vairak ir vērts maiņu punkti pie Krievzemes. Vaj jūs variet to aprēķinat? Visas partijas un visi pretinieki tur var apvienoties. Lai dzīvo maiņas un apmaiņas! Jauki dzīvot tēvijā!

Bubuls iedzēries vairak par citiem. Ja—a! Ko jūs, mīļie ziniet par lietām, kad nepazīstiet riteņus! Kazino, lai dzīvo, es saku, Kazino! Vienā pašā vakarā kas par mirdzumu! Piemiedz acis un tēlo. Plūst, plūst, čaukst... Sterliņi, dolari, rubļi, kroni, lati... Kungi, vienā pašā vakarā — miljons! Un viss tautas labā. He, he, he! Miljons vienā pašā dienā!

Strumpe pietrūkstas, lielīgi. Bet es saku: Četri ar pusmiljona vienā pašā dienā. Aha! Saproti? Kazino? Četri ar pusmiljona dienā. Tas ir mežs.

Svarens un **Džersis** brīnas. Četri ar pusmiljona! Bīsties Dievu, Strumpe! Traka lieta!

Strumpe. Ne jums to saprast. Ha, ha, ha, ha! A? Atplētat mutēs? Tā odziņa ir tikai priekš Strumpes. Bet tas arī maksā naudu.

Bubuls. Nelielies, Strumpe. Ko tu zini no Kazino. Plūst — auto, ekipažas, damas, kungi. Internacionāla publika. Smejas saldi. Olrait!

Strumpe. Pagaid', pagaid', palēnām!

Bubuls. Es savu dienišķu maizi nopelnu godīgi. Un tu Strumpe?

Strumpe asak. Vaj es tadēļ tavu ēdu?

Bubuls saraujas. N—ja. Bet kas tad tu biji vēl gadi pieci atpakaļ? Izputejis lauku krodzinieks.

Svarens omulībā. Kā jāsaka — amats netop lamats un krauklis krauklam acīs neknābj.

Strumpe. Un tu, mīlais. He, he! Tu biji ķelners stūra krogā.

Džersis apvainots uz Bubuli. Un tā jūs iepazīnaties?

Bubuls. Strumpe man toreiz nevarēja samaksat par cīsiņu porciju. Atminies kā tu aizbēgi un man vajadzeja izlikt... He, he, he! Tautas darbinieks. Labs, neko teikt.

Strumpe ceļas augšā. Klausies, turi muti. Es tev parādā? Ņem savus vārdus atpakaļ.

Džersis smejas aizvilkdami. Bet, kungi, lai paliek veci rēķini!

Strumpe taisas Bubulim klāt. Es tev parādā nepalikšu! Kaut vaj tūlit! Paceļ dūri.

Bubuls. Vot! Tarzans! Par manu porciju, vēl draudēs!

Strumpe rūc dusmās. Laidiet! Laidiet! Es viņam parādišu Kazino! Rūc. Džersis un Svarens to tura cieti.

Džersis. Mīlie, mīlie! Būsim bezpartejiski. Tēvzemes dēli! Ko teiktu tauta, ja viņa redzētu savus darbiniekus tādā stāvoklī? Dziersim labak par godu demokratijai. Lai zeļ Latvija!

Strumpe. Pardonu es viņam nedošu. Es esmu Antons Strumpe. Kliedz. Konrad! Uz Kazino šito tēviņu!

Svarens māj ar roku, lai Konrads paliek pie malas. Strumpe, klausies. Sadzēsim par jaunu. Bet Bubuls maksās mums rītā Kazino rēķinu. Nu! Uz Bubuli. Nāc šurp pie mežu ķēniņa un dod viņam roku. Lai dzīvo mežu ķēniņš. Urrā—ā! Saliek rokas kopā.

Strumpe rāmaks. Kad nu tā, tad lai iet.

Bubuls. Ar Strumpi es gatavs ceļa vidū sadzert.

Strumpe lielīgi. Kungi. Pazīstiet Strumpi? Uz Konradu. Konrad! Šampanieti! Šampanieti un aknas!

Konrads prom; atnes pēc brīža šampanieti un pilda glāzēs.

Visi apstāj Strumpi un sauc. Urrā! Lai dzīvo!

Strumpe uz Bubuli. Nāc pie mana biķera, grēcnieks! Dieva vārds kas mani grib krenķet, lai apdomā, kur būs viņa gals. Es esmu pastāvejis pie visām valdībām, kara un miera laikos un audzis augumā. Tā ir centība. Vaj mēs uz to šodien nevaram iedzert?

Visi dzer šampanieti. Strumpe lai dzīvo augsti!

Strumpe. Ir arī par ko, mīļie! Kas mēs bijām un kas mēs esam. Un nekas nav labaks par kara laikiem. Lai tik vārās! Lai tik cērt!

Džersis. Nu, to es ar zinu. Bet neej tik par tuvu. Ar plinti rokā var vismazak nopelnit. Tur vajag saprašanas.

Svarens. Tapat man arī. Ietiku straumē, — tad jau nāk nauda, kā ūdens. Nevar vaļā tikt. Nudien! Es jau saku: negribu vairs piedalities, atlaidiet mani, kungi, diezgan! Bet nekā. Nāk lūgums pēc lūguma, Nekur netiksi. Nu, tautas labā — tēvzemes labā, lai iet. Kad tā nāk, tad mirušam vajadzētu celties augšā, ne tik vēl dzīvam cilvēkam!

Bubuls. Ja — ja. Darbs dzimtenes labā vienmēr nes svētīgus augļus.

Strumpe. Ko nu, mīļais Džersi. Tu iesāki pie „Sojuza“, pie pilnām klētīm. Bet paprasi, kas man bij? Un skaties tagad. Dēls korporels, — būs ministrs un monarķis. Sieva tai sieviešu lēģerī strādā, meitas būs valdnieku sievas. Redz', kur ir ķēriens! Un vaj ziniet, mīļie, ar ko es iesāku? Nu?

Džersis. Nu?

Strumpe. Teikšu, kā draugiem, to noslēpumu. Ar vienu vecu zirgu, kas maldijās apkārt. Sataisiju gaļā, pārdevu. Gribetaju bij. Tas bija vēl vācu laikā. Un tad gāja vaļā. Tādu mantu vareja vaj par velti dabūt, bet neviens neprata. Gāja. Un tad es dabuju brīvu braukšanu pa visu Kurzemi... Herr Strumpē, Strumpē! Tā vien. Ar vācu genera-

liem sadzērām kopā. Un tad, kad nāca komunisti, tad tik īsti bij dzīve. Prasi ko gribi... Rauj no rokam ārā. Vienreiz gan plintes galā stāveju. Atpirkos! Nieki. Nu... un tad pie pašu valdības. Es saku, vēl trakak. Tai pašā Bermonta laikā. Lai plūst zaļā jūra! Vaj tautai trūkums!

Visi. Traks gabals! Ak, vells, tavu galvu! Strumpe ir pasaules kungs!

Strumpe. Dzeriet, mīlie! Konrad! Šampanieti! Un ja kādreiz kas... Vaj nezinama lieta. Es viņus visus nopirkšu. Nudie! Lētak, kā vecas silķes! Tur vajaga prast! He, he, he, he...

Džersis lielā sajūsmā. Mīlie! Uz mums skatās visa tauta. Mums vajag tureties kopā.

Svarens. Mums vajaga apvienoties. Visi par vienu un viens par visiem. Tautas darbinieki — apvienosimies! Nudien!

Strumpe. Mīlie! Dibinasim tautas darbinieku biedribu, par godu latviešu tautai. Uz kopīgiem darbiem.

Bubuls. Uz priekšu, tēvzemes bērni! Uz priekšu!

Džersis. Partiju! Tautas darbinieku partiju! Mums vajaga valdit.

Strumpe sajūsmā. Šodien ir liela diena! Dzimtenei par godu. Konrad! Šampanieti! Konrads pilda glāzes. Dziedasim, brāļi, draudzības dziesmas. Uz mūžīgu draudzību!

Visi pieceļas, saķeras rokās, nostājas rindā pret publiku ar paceltām glāzēm. Līgodamies un ar rokam vīcinādami dzied.

Brāļi šodien priecāj'ties,
Jaunība drīz beigsies...

Kad pirmais pants nodziedats, no priekšnama ātri iesteidzas Konrads; aiz viņa redzams policijas ierednis un aiz ta priekšnamā vēl kāds.

Konrads piesteidzas pie Strumpes uztraukts. Jūs tur meklē!

Strumpe braši. Kas meklē! Durvis cieti. Es neesmu šodien runajams!

Konrads uzstājas. Bet, kungs! Vienu vārdu... Es nezinu, ko viņi no jums grib.

Strumpe. Izsvied ārā! Lai nāk kas nākdams. Dziedasim, draugi! Uzsāk.

Esiet ligsmi jaunībā,
Iekams beidzas dziesmiņa.
Bēru pulkstens zvana...

Policijas ierednis tuvojas lēni viņiem no mugurpuses un pie pēdejiem vārdiem liek cieti roku uz Strumpes pleca.

Strumpe kliedz. Kon—ra—ad! Šam — —! Atskatas, ierauga policistu un atlec atpakaļ. Visi atlaiž rokas. Glāzes krīt. Uztraukums. Visi sastingst uz acumirkli un skatas viens otrā vaļējām mutēm. Kas tas?

Policijas ierednis. Uz valdības rīkojumu, man ir uzdots jūs arestēt. Te ir pavēle! Rāda papīri. Jūs nāksiet man tūlīt līdz.

Džersis, Bubuls un Svarens raujas lēni atpakaļ, tad skatas viens uz otru kā apburti.

Strumpe raujas un sauc. Mani! Tautas darbinieku Strumpi! Vaj jūs ar' ziniet?... Grib pretoties.

Policijas ierednis māj saviem palīgiem. Likuma vārdā! Nemiet.

Strumpe Mani, tautas darbinieku! Mani! Nē, to mēs redzesim!

Konrads parādas durvis ar Strumpes mēteli un cepuri.

Priekšgars.

Piektais cēliens.

Dažas dienas vēlāk. Turpat. Strumpes viesistaba izgrednota, klāti galdi, puķes, krāsainas lampa. Dzīras pie Tālvalda Strumpes. Viesi sēd grupās pie galdiņiem, dzer un ēd. Apkalpo Konrads, frakā. Blakus istabā ir muzikanti. Priekškarā paceļoties dzird glāžu pieskandinašanu un saucienus: Silentium!

Vēl ir pāris studentu korporeļu un jaunas damas.

Tālvaldis glāzi rokā piecēlies, tura runu. Viss pa da-

lai atgādina ceturto cēlienu, tikai no pretejās puses. [Manas damas un kungi! Šodien mēs esam sapulcejušies kopā, lai svinētu jaunu laikmetu mūsu dzīvē un netrauceti parunātos par mūsu mērķiem. Caur nejaušu gadījumu mēs esam tikuši tuvu mūsu sapņu piepildīšanai. Liktenim ir labpaticis — man — man piešķirt — — piešķirt lielus materialus līdzekļus. Tos mēs zināsim likt lietā, lai mūsu zelta jaunība varetu — varetu elpot — es gribu teikt — ar — ar pilnu krūti! Novēlu jums cienījamās damas un kungi, koleģi un draugi, manā namā jautru dzīvi. Mēs rādīsim, ko mēs varam! Urrā!

Visi pieceļas un izrāda lielu piekrišanu. Muzika blakus istabā spēlē tušu. Urrā! Lai dzīvo Strumpes kungs! Urrā!

Tālvaldis sajūsmā. Konrad! Šampanieti! Šampanieti un saldumus!

Konrads. Acumirkļi, Strumpes kungs!

Moriss galanti. Atļaujiet, cienījamās damas un kungi, izteikt vissirsnīgāko pateicību Tālvaldam Strumpes kungam par viņa labiem nolūkiem. Mums viņš paliks neaizmirstamā piemiņā, kā jaunatnes priecīgas dzīves nodibinātājs un sekmetājs. Uz to es paceļu savu kausu! Urrā!

Visi pieskandina un dzer. Lai dzīvo! Urrā!

Tālvaldis glaimots. Patīkami redzet, manas damas un kungi, kā dzīve nokārtojas. Saņemdams mana tēva veikalus un rūpniecību, es gribu dot jaunībai viņas tiesības. Mums vajadzīga priecīga dzīve, dejas, dziesmas, vīns. Tversim momentu. Tadēļ lai put idejas, ideāli, politika un sabiedrības darbi, būsim jautri! Gaudeamus! Nauda ir priekšta, lai viņu tēretu, vīns — lai to dzertu un sievietes, lai tās mīletu. Sveiki, draugi! Milzīga piekrišana; pieskandina un dzer.

Taube ekstazē. Es lieku priekšā sadzert brālības visiem dalībniekiem!

Piekrišana; visi mēģina tuvoties damam un sadzert tu-brālibas. Smieklī. Daļa viesu izklīst uz blakus telpam. Paliek Tālvaldis, Taube un Moriss.

Tālvaldis uz Morisu. Nu, kā ir Moriss? Vaj vecais drīz tiks ārā! Es negribetu, ka tas velkas par daudz ilgi.

Moriss. Tas viss nāks savā laikā. Bet ne drīzak, kamēr tu būsi laidis viņa krājumus apgrozībā.

Taube priecīgs, žestikuledams. Es lūdzu vārdu!

Tālvaldis. Labprāt, kungi, labprāt. Bet es vēl galīgi nezinu, cik ta zuma būs liela. Bet no rītdienas sāksim rīkoties. Es dabūšu pilnvaras. Es esmu pilngadīgs. Bet mums ir vajadzīgs vispirms plans.

Taube ņem Tālvaldi aiz svārku pogas. Vispirmā—ā kārtā mums jānodrošina eksistence! Vismaz uz gadiem pieciem. Vola, la, la, la! Tikai tad varam ķerties pie darbiem mūsu labā.

Moriss nobīda Taubi pie malas. Visnepieciešamākā būtu mums diplomatu skola modernā garā. Piemēram, kas mums dotu visu šo labumu un jautribu, ja man nebūtu tik labas diplomata spējas un apķēriba.

Taube Tālvaldim klāt. Idejas! Idejas! Ģenialas idejas! Garīgs Šimmi! Vola!

Moriss no otras puses. Atļaujiet! Tas viss tautas un valsts labā! Priekš sagatavošanas darbiem man nepieciešami vajadzīgi daži simtstūkstoši valutas. Vēlāk varēs dabūt no valdības pabalstu.

Taube no otras puses vēl ciešak. Atļaujiet! Vēl mums ir daudz mākslinieciskās jaunatnes. Ir jādibina jauna jaunatnes savienība „Jaunais Epikurs“, manā vadībā. Tas ir ļoti izdevīgi. Dzīvi vajaga baudīt. Tam ir nozīme arī politikā. Mēs varam draudēt. Bez tam priekš auto, lai apbraukātu organizācijas nodaļas... Biedru paradei...

Tālvaldis atraudamies. Kungi, tie ir visi lieli nodomi. Bet man ir jādibina jauna dejas skola, kur

Lauras jaunkundze varēs izvest dzīvē savus principus par ķermeņa absoluto stabilitāti.

Moriss ar žestu. Lai sagatavotos, man vajag ceļot un iepazīties. Man ir jaceļo pie Tutankhamena kapiem...

Tālvaldis aizgriežas. Bez tam man ir jārīko korporācijā vakars. Es jau saņēmu gratulejumus.

Moriss no otras puses. Mazākais, pusmiljonu...

Taube no otras puses. Klausies. Apsveikumu telegramam jāparedz sevišķa zuma. Ceļojums uz Romu. Reprēzentācijas. Bez tam — es neieskaitu tur Lilli jaunkundzes daļu.

Tālvaldis klusak. Kungi, kas attiecas uz pūra naudu, par to tagad nedomasim. Bet par to arī nav ko bēdat. Galvenais tagad ir — kā vislietderīgāk un ātrāk izmantot līdzekļus.

Taube dzīvi, kā ko atradis. Stop! Es lieku priekšā sarīkot atklāšanas vakaru.

Tālvaldis. Kādu atklāšanas vakaru?

Taube apzinīgi. Nu, vispārīgi tādu reprēzentešanās vakaru! Tā, futuristiskā garā. Tā, pavisam vaļīgi. Izrāda ar rokām un kājam. Tādu jaunības vakaru...

Moriss. Bet to nevar te rīkot.

Taube. Nu, kaut kur — — atsevišķā kabinetā. Vola! Ja!

Tālvaldis. Nu, bet cik tas maksatu?

Taube. Ak, ko! Tu tak neesi sīkais pilsonis! Vaj tev tagad jāreķinas? Bet mūsu ideju labā... Tas būtu noderīgi. Bet tā zolīdi! Tā! Rāda ar roku plašumā.

Tālvaldis raudamies nost. Kungi, tā ir laba ideja. No rītdienas sākot, es laidīšu vaļā mūsu kapitalu, cik vēl mums acumirkli ir. Līdz tam laikam gan būs vairāk. Es uzaicinu tagad pāriet uz citām lietām. Bet, Moriss, klausies, klusak tev jāgādā, ka ar to veco... Ka tā lieta nepaliek par plašu.

Moriss. Nerunā par diplomatiju. Ļauj man vaļu.

Tālvaldis jautrs; sit plaukstās. Tagad, lūdzu, pāriesim pie vakara mākslinieciskās daļas. Kungi un damas! Uz priekšu! No istabam sanāk visi vakara dalībnieki, jautri un smiedamies. Kungi, varu jums paziņot, ka jaunatnes labā esmu nodibinājis, ar šo dienu sākot, jaunu dejas skolu, kuru vadīs mūsu māksliniece Vējiņa jaunkundze. Šovakar viņa laipni izpildīs savu mākslas deju „Psiche“.

Laura protestē kautrīgi. Ne, ne! Es vēl neesmu to galīgi iestudejusi.

Balsis. Lūdzam, lūdzam! Ja, ja, ja! Lūdzam!

Laura iznāk istabas vidū. Tālvaldis māj muzikai uz otru istabu. Sāk spēlēt kādu šaubīgu deju. Visi nostājas ap zāli riņķī un skatas. Laura dejo. Ta ir dejas karikatūra ar smieklīgām roku lauzišanām. Visi sajūsmā mēģina dažas kustības atdarināt. Pēc beigtas dejas liela piekrišana un applausi. Tālvaldis pasniedz Laurai puķes. Bravo saucieni.

Tālvaldis. Manas damas un kungi! Dejas ir atklātas. Lūdzu, būsim jautri! Muzika!

Muzika sāk spēlēt vālsi un daži pāri sāk šiberēt ar sevišķām manierēm. Dažs sviež serpentīnu. Smieklī. Kļiedzieni. Taube iet pa vidu ar augsti paceltu vīna glāzi rokās, balansēdams uz visām pusēm. Kaut kur dažas balsis sāk dziedāt: „Brāji, šodien priecāj'ties!“ Pilnīga orgija.

Tālvaldis iznākdamas vidū. Konrad! Šampanieti!

Konrads iesteidzas no priekšnama un pienāk pie Tālvalda. Uztraukts. Kungs! Tur nāk — — jūsu — —

Tālvaldis prieka pilns. Lai nāk! Lūdz iekšā. Lai nāk visi. Sniedz šampanieti! Kungi! Gau-deamus!

Konrads neatlaižas. Tur nāk — — Strumpes kungs!

Pa to laiku nevienam nemanot ir ienācis vecais Strumpe un nāk lēnām uz priekšu, tad apstājas zāles vidū. Spieķis rokā, cepure drusku uz acīm. Apstājies, lielās dusmās. Ā! Ā! Mmm!.. Pēkšņi viss apklust. Visi apstājas kā spoku ieraudzījuši. Strumpe lēni apsēžas uz krēsla.

Tālvaldis atjēdzies. Mājās! Labvakar! Gratuleju.

Strumpe. Ja. Mājās gan. Būtu es arī muļķis,

kad sēdetu viens pats tur, kamēr jūs te dancojiet. Ne, Strumpe nav vakarejais. Na, dancojiet vien! Labvēligi. Dancojiet vien. Tā ka tā jau tas ir pēdējais dancis. He, he, he, he, he!

Tālvaldis. Ko tas nozīmē? Konrad! Palīdz' nogērbties.

Strumpe atbīda Konradu ar spieķi nost. Tas nozīmē, ka jums vairs nebūs laika dejot. Taisaties!.. Mm, ja. Nu, ko jūs skataties te uz manis? Domajiet, ka es viens cietišu? Ne, Strumpe nav no tiem. Kad gāžos, tad lai gāžas visi līdz.

Moriss un Tālvaldis. Kas tad tas? Kas — visi?

Strumpe rādīdams pēc kārtas. Tu, un tu, un tu! Un Rozens, un Džersis, un Bubuls, un Svarens. Un vēl citi. Atzinos. Saproti! Visu atzinos. Neviens netiks vaļā. Kad mani kapitāli apķīlati, lai iet, lai iet visi darbinieki līdz.

Tālvaldis. Apķīlati?

Moriss. Ari es?

Strumpe. Tāds, kāds tu esi. Iekšā!

Tālvaldis. Nolādetā diplomatija!

Moriss. Tādā gadījumā... Na, man nav laika... Man ir steidzas prom svarīgi uzdevumi.

Meri. Moris, pagaid'! Ach! Atkrīt uz dīvāna.

Taube. Man tas gods. Palokas un iet steidzīgi.

Lilli. Otto! Ach! Atkrīt tepat blakus.

Visi citi pa to laiku ir pazuduši nemanot.

Laura izskrien pa labi uz Tālvalda istabu. Ach! Mirstošais gulbis!

Strumpes kundze kuŗa nemanot ienākusi. Ko tu esi izdarījis, vecais zirgs!

Tālvaldis. Nolādetā diplomatija!

Strumpe mierīgs. Vaj zini, vecen, tas ir labi, ka tu atgādināji to veco zirgu. Būs jasāk atkal no gala.

Priekšakars.